

106 . Curtișoara | Comuna: oraș Bumbești-Jiu | Județ: Gorj | Punct: km 12+850-12+980 Est (Sit 3) | Anul: 2015

Anul: 2015

Cod RAN: 79326.05

Perioade: Preistorie, Protoistorie, Evul Mediu

Epoci: Epoca bronzului, La Tène, Epoca medievală târzie

Tipuri sit: locuire, descoperire izolată

Categoriile sit: Domestic, Civil

Autori: Ștefan Viorel Georgescu, Vasile Marinoiu, Daniel Vasile Sana, Petre Colțeanu

Instituții: SC Vanderlay SRL Hunedoara, Muzeul Județean "Alexandru Ștefulescu" Gorj, SC Vanderlay SRL Hunedoara, SC Vanderlay SRL Hunedoara

Raport

Perioada de desfășurare a campaniei: 6 martie - 11 noiembrie 2015

Cele șase situri arheologice descoperite în urma diagnosticului intruziv realizat la sfârșitul anului 2014 de-a lungul "Variantei de ocolire a municipiului Târgu Jiu, de arheologi de la Muzeul Județean Gorj "Alexandru Ștefulescu și firma "Vanderley Arheo din Hunedoara, ne-au determinat să executăm cercetări arheologice preventive în aceste situri. Cercetările au dus la descoperiri importante, ce se încadrează din punct de vedere cronologic, între începutul epocii bronzului și evul mediu mijlociu. În cele ce urmează vom prezenta rezultatele acestor cercetări arheologice preventive desfășurate în anul 2015.

Situl nr. 3

Suprafața care a făcut obiectul cercetării preventive, este situată între km 12+850-12+980 al centurii ocolitoare, în punctul Iezureni, ce avea inițial destinația de teren arabil. Vestigiile arheologice sunt situate pe o terasă înaltă, cu structură aluvionară, ce reprezintă a doua terasă a Jiului, zona având o elevație de cca. 247 m. Vestigiile arheologice sunt situate pe malul stâng al pârâului Iazul, la cca 250 m est, sub punctul „Podurile Mici”. Spre nord-vest situl este mărginit de lunca acestui pârâu, iar spre est de dealul Podurie Mici.

Au fost deschise două suprafețe de decopertă (însușind 2602 m.p.), notate cu indicativele Su1 și Su2 (ambele de formă dreptunghiulară), ultima fiind trasată inițial cu o lățime de numai 2 m, la limita nordică a sitului (decopertată parțial cu excavatorul, pe direcția est-vest și extinsă ulterior, spre nord, cu 5 m, prin decopertă manuală, cu ajutorul muncitorilor). Adâncimea până la care s-a realizat decoperta mecanică cu ajutorul unui excavator dotat cu cupă de taluz, a variat de la 0,30 la 0,50 m și conturarea complexelor arheologice.

Adâncimea redusă la care se aflau complexele a făcut ca partea superioară a acestora să fie afectată de arăturile adânci practicate de-a lungul timpului. În suprafața notată cu indicativul Su1, au fost cercetate arheologic 56 de anomalii, dintre care, 51 au fost confirmate ca fiind de natură antropică. Cele 51 de anomalii menționate se împart în 42 de complexe arheologice propriu zise. Toate acestea au fost descoperite în suprafața notată cu indicativul Su1. Din punct de vedere tipologic, în Situl arheologic nr. 3 au fost cercetate un număr de trei gropi de provizii, o posibilă locuință adâncită, 13 gropi cu resturi menajere, 22 de gropi de stâlp, patru urme din pereții unor construcții și opt gropi fără inventar, cu adâncimi reduse, diferite ca formă și dimensiuni, a căror utilitate nu o putem aprecia. În ce privește cronologia acestora, așa cum se desprinde și din datele de mai sus, cele mai numeroase complexe (28), în lipsa inventarului, au o datare incertă. Ele sunt urmate de descoperirile celei de-a doua epoci a fierului (La Tène = 18) și, într-un număr mult mai mic, de complexele ce pot fi atribuite în mod cert Evului mediu (5). În aceeași suprafață, între km 12+850 și 12+875, în apropierea complexelor Cx12, Cx14 și Cx16, s-a constatat existența unui strat de cultură subțire, cenușiu deschis, nisipos, tasat, pe alocuri cu pigmenți ceramici. Între km 12+875-12+925 stratul de cultură apare doar sporadic, iar stratul steril variază între 0,30 și 0,50 m.

Pentru a înregistra aspectul umpluturii, a inventarului arheologic și eventuala succesiune a contextelor aflate în relație stratigrafică directă, toate complexele au fost secționare, iar profilul rezultat a fost fotografiat și desenat. Ulterior s-a realizat cercetarea integrală a complexelor descoperite, urmată de fotografierea finală și desenarea planului. În unele cazuri (Cx7, Cx31, Cx34, Cx42 și Cx46), acolo unde s-au descoperit diverse situații arheologice interesante (vase sparte pe loc, sau aglomerări de piatră, chirpici ars etc.), acestea au fost curățate, analizate, fotografiate și desenate în detaliu.

În concluzie, din punct de vedere tipologic, în Situl arheologic nr. 3, au fost cercetate un număr de trei gropi de provizii, o posibilă locuință adâncită, 13 gropi cu resturi menajere, 22 de gropi de stâlp, patru urme din pereții unor construcții și opt gropi fără inventar, cu adâncimi reduse, diferite ca formă și dimensiuni, a căror utilitate nu o putem aprecia. În ce privește cronologia acestora, așa cum se desprinde și din datele de mai sus, cele mai numeroase complexe (28), în lipsa inventarului, au o datare incertă. Ele sunt urmate de descoperirile celei de-a doua epoci a fierului (La Tène = 18) și, într-un număr mult mai mic, de complexele ce pot fi atribuite în mod cert Evului mediu (5).

Ca urmare a cercetărilor arheologice cu caracter de salvare efectuate în acest sit, au fost aduse la lumină importante vestigii ale culturii materiale getice și medievale, vestigii dominate în special de ceramică. Starea acestora este însă extrem de fragmentară, fiind rare cazurile de vase întregi sau parțial întregibile.

Descoperirile getice

Descoperirile din așezare sunt constituite din fragmente ceramice, lut ars și piatră fără urme de prelucrare, motiv pentru care nu a fost prelevată.

În ce privește descoperirile de ceramică, este frapantă în primul rând starea extrem de fragmentară a materialului. Această situație nu permite decât cu puține excepții, reconstituirea tipologică a formelor de vase.

Sub aspectul tehnicii de confecționare, se remarcă o dominare netă a categoriei de uz comun, în dauna ceramicii fine și semifine, mai slab reprezentate. Prima categorie, care poate fi numită și grosieră, cuprinde materiale lucrate din pasă slab omogenizată, având în compoziție nisip cu granulație mare și pietricele. Suprafețele sunt netezite superficial, având un aspect zgrunțuros. Arderea, de tip oxidant, a avut ca rezultat, o cromatică redusă, care cuprinde nuanțe de cărămiziu, brun sau brun-roșiatic. Din această categorie fac parte vasele de tip sac, cu pereți arcuiți probabil spre interior. Decorul lor constă din proeminente-apucători unite de brăuri alveolate sau șiruri de alveole dispuse probabil într-o manieră similară și brăuri în relief, alveolate, dispuse oblic, ce pornesc din zona gurii vasului. Prin modul aproximativ similar de tratare a suprafețelor, acestei categorii îi mai pot fi atribuite vasele cu proeminente orientate în jos și unele străchini cu buza trasă spre interior.

La categoria semifină se distinge o mai mare atenție în tratarea suprafețelor, acestea fiind bine netezite, iar în unele cazuri chiar lustruite pe una dintre fețe. Degresantul constă din nisip cu granulație mică și pietricele. Pasta este omogenă, iar arderea oxidantă, cu o cromatică fără prea multe variații de brun (brun deschis, brun cărămiziu și brun închis).

Din punct de vedere al formelor, predomină străchinile cu buza invazată, unele prevăzute cu mici proeminente aplicate sub diametrul maxim. Tot din categoria semifină fac parte și ceștile cu toarte supraînălțată (Pl. 2/5), unele prevăzute cu mici butoni cilindrici. Ultima categorie ceramică, cea fină, este extrem de redusă numeric, fiind reprezentată prin trei fragmente ale aceluiași vas. Acestea sunt lucrate din pastă bine omogenizată, având ca degresant nisip fin. Suprafețele exterioare au fost lustruite, iar arderea a fost de tip reducător, rezultând culoarea neagră și brun-negricioasă la interior. Decorul constă din fațete oblice, cu umăr bine definit, dispus în zona părții superioare a vasului. Solul acid în care au fost păstrate, a dus pe alocuri la exfolierea slipului lustruit de la exterior.

Între obiectele de lut ars menționăm micile fragmente de chirpici și lipitură de vatră fixă, descoperite în complexul Cx26 și fragmentele masive dintr-una sau mai multe vetre mobile, cu gardină înaltă, lobată și prevăzută cu perforații, din Cx32 și Cx34.

Descoperirile evului mediu, sec. XIV-XVI

Materialul medieval este reprezentat aproape exclusiv de ceramică, alături de aceasta fiind găsite doar câteva piese din fier, piatră și oase de animal. Printre obiectele de inventar, menționăm

aici următoarele:

-?O lance din fier, cu lungimea de aprox. 30 cm și lățimea părții active de 5,5 cm . Piesa este deformată din vechime și corodată de vreme.

-?Fragment dintr-un cui de fier, rupt din vechime și extrem de corodat.

-?Cute realizată dintr-o piatră de râu de dimensiuni reduse, ruptă din vechime în zona părții active, ce prezintă urme puternice de întrebuințare. La ambele capete, este prevăzută cu câte o perforație de mici dimensiuni, acestea servind probabil la prinderea piesei cu un șnur .

Revenind la ceramică, după modul de realizare, aceasta poate împărțită în două categorii: I) ceramică nesmălțuită și II) ceramică smălțuită.

I)?Ceramică nesmălțuită ce aparține speciei uzuale, reprezintă cea mai mare parte a inventarului ceramic descoperit de noi. Aceasta este lucrată la roata cu turație, fapt atestat de prezența la interior a unui profil ondulat . Pasta din care au fost confecționate este compactă, cu aspect zgrunțuros, dat de degresantul sortat insuficient. Liniile mici, dispuse pe fundul unor vase , atestă că desprinderea acestora de pe roata olarului s-a făcut cu ajutorul unei sfori. Arderea este de tip oxidant, incompletă în majoritatea cazurilor, iar cromatica variază de la brun-cărămiziu, la brun închis, cenușiu sau chiar negru pe alocuri. Unele vase păstrează, mai ales în partea inferioară, urme de funingine, semn al utilizării acestora la prepararea hranei, în direct contact cu focul.

Sub aspectul formei, întâlnim aproape exclusiv „oala- borcan”, simplă sau cu o toarte, de dimensiuni medii sau reduse. Buza, profilată în cele mai multe cazuri, este răsfrântă în exterior. Gâtul este scurt, arcuit puternic, iar corpul proeminent. Motivele ornamentale sunt amplasate în general pe umărul vaselor și constau din una sau mai multe linii incizate, paralele, dispuse orizontal . Nu toată ceramica acestei categorii este însă decorată. O altă formă ce poate fi reconstituită, în ciuda stării fragmentare a materialului, o reprezintă vasele cu cioc de turnare (carafă cu gura lobată). Piesa noastră , descoperită în complexul Cx7, provine din partea superioară a unui astfel de vas. Este lucrată din pastă bine omogenizată, ușor zgrunțuroasă, arsă incomplet și acoperită cu o angobă roșie.

II)?Ceramică smălțuită, din specia ceramicii fine, de lux, reprezintă o apariție foarte rară în lotul nostru de materiale. Arderea lor este oxidantă și de bună calitate. Printre acestea se remarcă în primul rând un fragment de ulcior, rupt din vechime, acoperit la exterior cu smalt verde. Celelalte fragmente par să aparțină unor farfurii sau străchini. Unul dintre ele , cu o margine ușor profilată, este neornamentată și acoperită cu smalt brun-gălbui. Cel de-al doilea fragment , decorat prin tehnica sgraffito, are ca suport un smalt cu o cromatică asemănătoare celui dintâi, peste care s-au aplicat linii mai groase, pictate neglijent, de culoare galbenă, suprapuse de linii fine, maro, dispuse unghiular. Ultimul fragment , de mici dimensiuni, este păstrat în condiții destul de proaste, cu smaltul exfoliat în cea mai mare parte. Prin urmare, despre decorul său, destul de elaborat și cu o cromatică bogată, nu putem spune dacă reda motive geometrice sau vegetale.

Oasele de animale sunt atestate și ele aici, însă în cantitate neglijabilă, în unele cazuri fiind imposibil de prelevat. Acest lucru pare să se datoreze în primul rând acidității solului, care a afectat starea lor de conservare. Majoritatea acestora reprezintă rodul unei acțiuni de debarasare de resturi alimentare.

Existența în zonă a unor construcții de zid este atestată indirect de prezența în stratul de cultură, a unui fragment de țiglă romană , refolosit probabil în evul mediu.

Din punct de vedere cronologic, situația complexelor se prezintă în felul următor: complexe aparținând perioadei La Tène = 18 ; complexe medievale = 5; complexe cu datare incertă = 28. Încadrările cronologice avansate aici, au însă un caracter preliminar și țin de actualul stadiu al cercetării.

Încă de la început trebuie spus că, încadrarea puținelor noastre descoperiri într-un cadru cronologic destul de larg, are la bază lipsa unor piese de metal cu o datare mai strânsă (monede, podoabe etc.). La acest aspect se adaugă și starea fragmentară a materialului ceramic, fapt care ne îndeamnă să fim rezervați în încercarea unei cronologii mai strânse, admitând posibilitatea unor corecții viitoare pe acest subiect.

Orizontul getic de locuire poate fi datat mai ales pe baza unora dintre fragmentele ceramice descoperite în complexul Cx26. Aici se remarcă în primul rând fragmentul de strachină cu umărul fațetat, negru, lustruit la exterior. Cele mai apropiate analogii provin din necropola de la Telești-Drăgoiești, Ferigile, Bistrița, Valea Văleni sau Zimnicea, pentru a cita doar câteva dintre descoperiri. Datarea lor este destul de largă, cu rădăcini încă din Hallstattul târziu (vezi Telești-Drăgoiești, Bistrița și Ferigile), pentru La Tène propunându-se intervalul cuprins între secolele IV-III/II a. Chr.. Situația este oarecum identică și pentru străchinile simple, cu buza invazată, vasele cu proeminente orientate în jos sau pentru ceștile cu toartă supraînălțată, prevăzută cu butoni cilindrici. Dintre cele mai vechi exemplare de acest fel menționăm descoperirile de la Ferigile și din mediul scitic din aria intracarpatică. Aplicarea butonilor pe toarte este considerată de V. Vasilev drept element caracteristic al sciților din spațiul nord-pontic. Datarea lor se înscrie în cadrul general al cronologiei grupului scitic din Transilvania (sec. VI - mijlocul sec. V a. Chr.), continuând să existe, într-un număr extrem de restrâns însă și în etapa istorică următoare. Acest fapt este atestat de prezența unei cești cu buton similar în necropola getică de la Zimnicea. Și tot din acest ultim sit vin și cele mai bune analogii pentru vasele de tip sac decorate cu proeminente-apucători unite de brâuri alveolate, șiruri de alveole sau brâuri alveolate, dispuse oblic, ce pornesc din zona gurii vasului. Pe baza acestor ultime analogii, considerăm că și descoperirile noastre culturii getice timpurii, locuirea de la lezurenii putând fi datată în sec. IV-II a. Chr.

În ce privește ceramica medievală, cele mai apropiate analogii pentru formele și decorul vaselor noastre de uz comun, le găsim, în mod firesc, în apropiere, la Polata. Astfel de vase sunt larg răspândite în toate siturile contemporane, iar valoarea lor cronologică este destul de redusă. Din acest motiv vom cita selectiv, referindu-ne în special la așezări din Muntenia precum Coconi, Cetățeni, Zimnicea, Curtea de Argeș sau București.

Tot la Polata sunt pomenite și fragmente „smălțuite policrom, decorate prin tehnica sgraffito, cu motive geometrice”, asemănătoare probabil celor descoperite de noi, neilustrate însă de autorul citat. Alte analogii pentru farfuriile sau străchinile smălțuite menționăm la Coconi, Zimnicea sau Enisala.

Ulcioare smălțuite monocrom, cu verde, dintre care unul cu gât profilat și toarte aplatizată, sunt atestate la Păcuiul lui Soare. O altă analogie, diferită însă ca formă, provine din descoperirile de sec. XVI-XVII de la Timișoara, acesta fiind și momentul generalizării tehnicii de smălțuire monocromă a jumătății superioare a ulcioarelor.

Carafe cu gura lobată menționăm printre altele la Râmnicu Vâlcea - Parc, Coconi, Curtea de Argeș, în Moldova, la Baia, Suceava și Iași, sau în Transilvania, la Sibiu - Piața Huet, Alba Iulia și Codlea.

Prezența exclusivă a ceramicii lucrată la roata rapidă, a cărei utilizare se generalizează la sud de Carpați către sfârșitul sec. al XIII-lea, pledează pentru o datare mai târzie a locuirii de la lezurenii. Lipsa căzănelor din lut, sărăcia decorului vaselor de uz comun și numărul relativ mare al ceramicii smălțuite, constituie argumente în favoarea unei datări în sec. XIV-XV. Tot în aceeași perioadă se înscriu și formele mai evoluate precum oala cu toarte, carafa cu gură lobată și ulciorul.

Situl, necunoscut inițial, contribuie într-o oarecare măsură la o mai bună cunoaștere a locuirii rurale getice și din evul mediu. Au fost descoperite noi elemente de habitat și importante piese de inventar arheologic, pe baza cărora s-a putut creiona relația cu alte centre politice și militare contemporane. Totodată au fost descoperite și o serie de complexe care se individualizează prin inventarul aparte, cum sunt vârful de lance și ceramica smălțuită din Cx42, fragmentele de vatră cu gardină din Cx34 ș.a. Referitor la acestea din urmă, se cuvine să mai spunem că depunerea lor grupată, în complexul deja menționat, denotă o atenție pentru resturile de vatră depozitate aici. Acest lucru nu poate fi pus exclusiv pe seama nevoii de a scăpa de resturile menajere din gospodărie, ci poate avea legătură cu un cult al vetrei și al focului, atestat și în alte situri getice.

Informații suplimentare online

[Raportul 5654 din cronica.cimec.ro](#)

[Localizare pe hartă, folosind Mapserver Cimec.ro](#)
